Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
Г-ЖА E. SHARPSTON
представено на 13 септември 2012 година [1]

Дело C-461/11

Ulf Kazimierz Radziejewski
срещу
Kronofogdemyndigheten i Stockholm

(Преюдициално запитване, отправено от Stockholms tingsrätt (Швеция)

„Свободно движение на работници — Опрощаване на задължения — Условие за пребиваване“

1. Човек би могъл да затъне в дългове до такава степен, че да не може разумно да се очаква в близко бъдеще да е способен сам да се справи с тях. В Швеция такива длъжници могат да поискат опрощаване на задълженията [2] (наричано по-нататък „skuldsanering“), при което обществен орган (Kronofogdemyndigheten, наричан по-нататък „KFM“) може да ги освободи изцяло или частично от необходимостта от изпълнението им. Предпоставка за допустимостта на опрощаването на задължения по този ред обаче е молителят да пребивава в Швеция. Това изискване изглежда е наложено поради съображения, свързани с i) ефективността на решенията за опрощаване на задължения, ii) необходимостта за пълно и правилно осведомяване за състоянието на длъжника и iii) съмнението, че в противен случай тази система би засегнала прилагането на правото на ЕС относно образуването на производства по неплатежоспособност. В настоящото дело запитващата юрисдикция иска да установи дали изискването за пребиваване може да възпрепятства или да обезкуражи работник да напусне Швеция, за да упражни правото си на свободно движение.

Правна уредба

Право на Европейския съюз

Договор за функционирането на Европейския съюз

2. Съгласно член 45 ДФЕС:

„1. Свободното движение на работници се гарантира в рамките на Съюза.

2. Тази свобода на движение налага премахването на всякаква дискриминация, основаваща се на гражданство, между работниците от държавите членки, що се отнася до заетост, възнаграждение и други условия на труд.

1 — Език на оригиналния текст: английски.

2 — За по-подробно описание на предоставения от разглежданата мярка вид защита вж. точки 10—14 по-долу.

3. Тя включва и правото, при спазване на ограниченията, основаващи се на съображения за обществен ред, обществена сигурност и обществено здраве:

а) да се приемат действително направени предложения за наемане на работа;

б) да се придвижва свободно на територията на държавите членки за тази цел;

в) да престоява в държава членка за целите на заетостта, в съответствие с разпоредбите, уреждащи заетостта на гражданите от тази държава, предвидени в законови, подзаконови или административни разпоредби;

г) да остава на територията на държава членка след наемане на работа в тази държава, при условията, които се предвиждат в регламенти за приложение, съставени от Комисията.

[…]“.

Регламент относно производството по несъстоятелност

3. Съгласно съображение 2 от преамбюла на Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета (наричан по-нататък „Регламентът относно производството по несъстоятелност“)[3] „[п]равилното функциониране на вътрешния пазар изисква презграничните производства по несъстоятелност да действат ефикасно и ефективно“. Съгласно съображение 4 „[с] оглед правилното функциониране на вътрешния пазар е необходимо да се избегне практиката страните да бъдат подтиквани да прехвърлят авоари или съдебни производства от една в друга държава членка, за да придобият по-благоприятно правно положение (т. н. „forum shopping“)“.

4. Съгласно съображение 6 Регламентът относно производството по несъстоятелност „следва да се сведе до разпоредби, които регламентират компетентността за образуване на производства по несъстоятелност и вземането на решения, които пряко произтичат от производството по несъстоятелност и са тясно свързани с него“.

5. Член 1, параграф 1 от Регламента относно производството по несъстоятелност предвижда:

„Настоящият регламент се прилага за общите производства по несъстоятелност, които налагат частичното или пълното лишаване на длъжника от права, както и до назначаването на ликвидатор“.

6. Член 2, буква а) определя „производството по несъстоятелност“ като „общите производства, които са предвидени в член 1, параграф 1“ и посочва, че „[т]ези производства[…] са посочени в приложение А“[4]. Приложение А предоставя списък с производствата в различните държави членки, спрямо които Регламентът е приложим. Съгласно член 45 Съветът може да изменя този списък по инициатива на държава членка или по предложение на Комисията.

7. В рубриката „SVERIGE“ (Швеция) на приложение А не е включено „skuldsanering“.

3 — Регламент от 29 май 2000 година относно производството по несъстоятелност (ОВ L 160, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 1, стр. 143), изменен.

4 — Вж. също съображение 9 от преамбюла на Регламента относно производството по несъстоятелност.

Регламент „Брюксел I“

8. Обхватът на Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета [5] (наричан по-нататък „Регламент „Брюксел I“) относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела „включва всички основни граждански и търговски дела с изключение на някои ясно определени дела“ [6].

9. Член 1 от Регламент „Брюксел I“ предвижда:

„1. Настоящият регламент се прилага по граждански и търговски дела, независимо от естеството на съда или правораздавателния орган. Той не обхваща, по специално, данъчни, митнически или административни дела.

2. Настоящият регламент не се прилага по отношение на:

[…]

б) производства, свързани с обявяването на дружества или други юридически лица в несъстоятелност, конкордати и аналогични производства;

[…]“.

Национално право

10. Член 4 от skuldsaneringslagen (2006:548) (наричан по-нататък „Закон за опрощаване на задълженията“) определя условията, при които на физически лица могат да се опростят задължения изцяло или отчасти. Шведското гражданство не е предвидено като условие. Съгласно член 4:

„Задълженията на длъжник, който пребивава в Швеция и е физическо лице, могат да бъдат цялостно или частично опростени, при условие че:

1. длъжникът е в състояние на неплатежоспособност и задлъжнялостта му не позволява да се предположи, че би могъл да върне дълговете си в обозримо бъдеще, и

2. с оглед на личното и финансово положение на длъжника е удачно задълженията му да бъдат опростени.

За целите на прилагането на параграф 1 се приема, че лицето пребивава в Швеция, ако има там адресна регистрация.

За целите на прилагането на параграф 2 от особено значение са обстоятелствата, свързани с възникването на дълговете, положените от длъжника усилия за изпълнение на задълженията му, както и съдействието му по време на процедурата по опрощаване.

Ако длъжникът извършва търговска дейност, задълженията му се опрощават само при условие че проучването на свързаното с нея икономическо състояние не създава затруднения“.

5 — Регламент от 22 декември 2000 година (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74), изменен. Регламент „Брюксел I“ заменя в отношенията между държавите членки (освен Дания) Конвенцията от 27 септември 1978 г. относно компетентността и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3).

6 — Съображение 7 от преамбюла на Регламент Брюксел I.

11. С вписването си в регистър на населението в Швеция лицата могат да се ползват там от права и задължения, като например правото на гласуване или задължението за плащане на данъци.

12. Съгласно член 13 от Закона за опрощаване на задълженията молба за опрощаване на задължения се отхвърля, ако не отговаря на предвидените в член 4 изисквания.

13. Видно от член 14 от Закона за опрощаване на задълженията, KFM трябва, доколкото е необходимо, да проучи свързаните с длъжника лични и финансови обстоятелства съвместно с други административни органи. Съгласно член 17 длъжникът може да бъде изслушан. В такъв случай той провежда среща с KFM и предоставя необходимата информация.

14. В съдебното заседание шведското правителство потвърди, че процедурата по опрощаване на задължения протича по следния начин. Длъжникът подава до KFM молба за опрощаване на задължения, като декларира всички свои приходи и разходи. Въз основа на наличната информация органът определя дали по принцип молителят отговаря на всички условия и ако това е така, образува процедура за опрощаване на задължения. Това решение в Швеция подлежи на оповестяване. Кредиторите, независимо от тяхното гражданство и местопребиваване, се поканват да предявят претенциите си и ако е необходимо, да предоставят информация. По-нататък KFM и длъжникът изготвят заедно план за опрощаване на задълженията (или график за плащането им на части), който се изпраща до всички известни кредитори, имащи право да бъдат изслушани. След това органът приема окончателно решение дали да опрости или намали дълга. Решението се публикува. Действието му е ограничено във времето (например за пет години). То може да бъде обжалвано. KFM може сам да отмени решението за опрощаване на задължения, особено когато финансовото състояние на длъжника се промени.

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

15. Г-н Radziejewski е шведски гражданин. До 2001 г. той и съпругата му работят и пребивават в Швеция. През 1996 г. те изпадат в неплатежоспособност и предприятието им е обявено в несъстоятелност. Последвалите от това задължения са свързани с осъществявани на територията на Швеция дейности. Всички техни кредитори са шведски предприятия.

16. От 1997 г. на г-н Radziejewski и на съпругата му е наложен запор върху възнагражденията, процедурата по изпълнението на който се следи от KFM и по силата на който вноските за изплащане на дълга се събират чрез осъществявани от техния шведски работодател удръжки на (част от) възнагражденията им.

17. През 2001 г. г-н Radziejewski получава предложение за работа от шведски работодател в Белгия. С оглед на това той и съпругата му се преместват в Белгия и оттогава пребивават там. Понастоящем и двамата работят за същия шведски работодател. В момента не са регистрирани като пребиваващи в Швеция лица.

18. През 2011 г. г-н Radziejewski подава молба до KFM за опрощаване на задължения. На 29 юни 2011 г. KFM отхвърля искането, поради това че г-н Radziejewski не пребивава в Швеция и не е регистриран като пребиваващо в нея лице. KFM не е разгледал дали са спазени останалите изисквания за предоставяне на опрощаване на задължения.

19. Г-н Radziejewski обжалва решението на KFM пред Stockholms tingsrätt (Първоинстанционен съд на Стокхолм, наричан по-нататък „запитващата юрисдикция“). Жалбата се основава по-специално на довода, че изискването за пребиваване нарушава свободата на движение на работниците в рамките на Европейския съюз.

20. Запитващата юрисдикция решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Може ли да се счита, че условието за пребиваване в Швеция по член 4 от skuldsaneringslagen (2006:548) (Закон за опрощаване на задълженията) възпрепятства или обезкуражава работник да напусне Швеция, за да упражни правото си на свободно движение, поради което противоречи на установения в член 45 [ДФЕС] принцип на свободно движение на работници в рамките на Съюза?“.

21. Писмени становища са представени от KFM, г-н Radziejewski, шведското правителство и Европейската комисия.

22. Шведското правителство и Комисията излагат устно становищата си в съдебното заседание на 24 май 2012 г.

Съображения

Предварителни бележки

23. Запитващата юрисдикция иска от Съда да установи дали разглежданото в главното производство изискване за пребиваване може да възпрепятства или да обезкуражи работник да напусне Швеция, за да упражни правото си на свободно движение, и дали поради това то не противоречи на член 45 ДФЕС. Тя не иска от Съда да разглежда евентуалната обоснованост на това изискване. Запитването не пояснява също и какви са целите на изискването за пребиваване. Поради това изглежда, че запитващата юрисдикция ще трябва да направи необходимите във връзка с тези обстоятелства изводи.

24. От друга страна, KFM, шведското правителство и Комисията засягат въпроса — макар непълно и накратко — дали изискването за пребиваване може да бъде обосновано и въз основа на какви съображения.

25. С оглед на мотивите, изложени в настоящото заключение, предлагам Съдът да даде положителен отговор на поставения въпрос. За да се предостави на запитващата юрисдикция необходимото допълнително съдействие, ще разгледам и евентуалната обоснованост на изискването за пребиваване въз основа на ограничените данни, които могат да се изведат от писмените становища и от съдебното заседание.

Допуска ли член 45 ДФЕС държава членка да обуслови опрощаване на задължения с изискване за пребиваване?

26. С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска от Съда да установи дали член 45 ДФЕС допуска държава членка да обуслови опрощаване на задължения с изискване за пребиваване в нея. В частност запитващата юрисдикция пита дали изискването за пребиваване представлява пречка за свободното движение на работниците.

27. Всички работници могат да се ползват от установеното с член 45 ДФЕС право на свободно движение. Те трябва да бъдат свободни да се придвижват по всяко време на територията на държавите членки, за да могат да приемат предложения за работа и да останат да пребиват там — докато работят и след това.

28. Съдът е приел, че „всички разпоредби на [Договора] относно свободното движение на хора са предназначени да улеснят гражданите на държавите членки при упражняването на професионални дейности от всякакво естество на територията на Съюза и не допускат мерки, които биха могли да поставят тези граждани в по-неблагоприятно положение, когато те желаят да упражняват икономическа дейност на територията на друга държава членка“[7]. Поради това налице е ограничаване, ако национална правна норма „възпрепятства[…] или разубеждава[…] гражданин на държава членка[…] да напусне държавата си по произход, за да упражни правото си на свободно движение“[8].

29. В случая Законът за опрощаване на задълженията предоставя възможност за опрощаване на задължения на длъжници, за които се предполага, че не разполагат със средства за изплащането им в обозримо бъдеще и за които такова се явява обосновано с оглед на личното и икономическото им положение. Ако предоставянето на посочената възможност е обусловено от пребиваване в Швеция, то лице, което иначе отговаря на условията за опрощаване на задължения, би могло да не иска да се премества в друга държава членка, за да постъпи на работа там. По този начин ограничение на свободното движение на работници възниква от това, че изискването за пребиваване би могло да разубеди длъжника да се премести в друга държава членка, за да постъпи на работа там. По същия начин длъжник (като г-н Radziejewski), който се е преместил от Швеция да работи в друга държава членка, е поставен в по-неблагоприятно положение само поради това че е упражнил своето право на свободно движение.

30. KFM твърди, че пречка за свободното движение се явява липсата на хармонизирани правила за признаване в чужбина на неговите решения за опрощаване на задължения. Този довод не е релевантен. Очевидно хармонизирането е важно и полезно средство за изграждането на вътрешния пазар. В областите обаче, в които не съществува хармонизация, държавите членки така или иначе трябва да се съобразяват с възложените им от Договора задължения.

31. Поради това считам, че изискване за пребиваване като разглежданото в настоящия случай може да ограничи свободното движение на работници и че следователно член 45 ДФЕС принципно го забранява.

По обосновката

Въведение

32. Доколко е обоснована мярка, за която е установено, че ограничава свободното движение на работници, зависи от това дали тя i) преследва легитимна цел, ii) гарантира осъществяването на тази цел и iii) не надхвърля необходимото за нейното постигане[9].

33. От писменото становище на шведското правителство и от посочените в него подготвителни работи за приемането на Закона за опрощаване на задълженията е видно, че изискването за пребиваване се е наложило по две причини: с него се цели да се гарантира ефективността на решенията за опрощаване на задължения, както и извършването на опрощаване въз основа на пълна и точна информация за длъжника. В съдебното заседание шведското правителство излага

7 — Решение от 16 март 2010 г. по дело Olympique Lyonnais (C-325/08, Сборник, стр. I-2177), точка 33 и цитираната съдебна практика).

8 — Решение по дело Olympique Lyonnais, посочено в бележка под линия 7 по-горе, точка 34 и цитираната съдебна практика.

9 — Решение по дело Olympique Lyonnais, посочено в бележка под линия 7, по-горе, точка 38 и цитираната съдебна практика.

допълнителни доводи относно обосноваността на посоченото изискване, а именно че то гарантира шведската система за опрощаване на задължения да не възпрепятства прилагането на Регламента относно производството по несъстоятелност по отношение на другите изброени в приложение А производства, попадащи в приложното поле на този регламент.

34. Най-напред следва да се подчертае, че необходимото подробно установяване на фактическите обстоятелства трябва да се извърши от запитващата юрисдикция. Като се има предвид това, струва ми се, че поради редица съображения ограничаването на свободното движение на работници, произтичащо от изискване за пребиваване като разглежданото в главното производство, не може да бъде обосновано.

По гарантирането на ефективността на решението за опрощаване на задължения

35. Твърди се, че изискването за пребиваване цели най-напред да се избегне опрощаване на задължения в случаи, при които подобна мярка не би била ефективна с оглед на невъзможността на длъжника да предяви решението пред кредитора.

36. Според мен това е легитимна цел.

37. В контекста само на една държава членка опрощаване на задължения като разглежданото освобождава длъжника от (част от) неговите задължения. Ако кредитор все пак поиска опростено с решение задължение да бъде изпълнено, длъжникът има правно основание да заяви, че по отношение на него задължението е погасено. При обстоятелства като разглежданите в настоящия случай юрисдикциите на държава членка, в която се предоставя възможност за опрощаване на задължения, са обвързани от решенията на съответния административен орган, с които се постановява, че от частноправна гледна точка определени задължения вече не съществуват. Поради това посочените юрисдикции са обвързани от тези решения в тяхната цялост.

38. Ако обаче кредиторът предяви иск срещу длъжника в друга държава членка, чиито юрисдикции могат да се окажат компетентни да разгледат спора, вероятността решението за опрощаване на задължения да породи същото правно действие не е толкова очевидна. Дали и къде кредиторът може да предяви иска срещу своя длъжник, зависи от това кои съдилища биха били компетентни и къде кредиторът има интерес да заведе делото. Ако става въпрос за гражданско или търговско дело, то съгласно член 2, параграф 1 от Регламент „Брюксел I“ основният принцип е, че кредиторът следва да предяви иска в съдилищата на държавата членка по местоживеенето на длъжника (независимо от неговото гражданство). В зависимост от вида и предмета на иска е възможно да съществуват допълнителни и изключителни основания за компетентност. Член 5, параграф 1, буква а) от посочения регламент предвижда например, че срещу лице, което има местоживеене в държава членка, може да бъде предявен иск и в съдилищата на друга държава членка — тази по мястото на изпълнение на договорното задължение [10].

39. Правото на ЕС не задължава юрисдикциите на други държави членки да признават и изпълняват шведски решения за опрощаване на задължения.

10 — Вж. също например членове 15 и 16 от Регламент „Брюксел I“, които определят основанията за компетентност при потребителски договори (с което обхващат и потребителските задължения).

40. Регламент „Брюксел I“ не е приложим към решения като тези на KFM по Закона за опрощаване на задълженията. Регламентът цели да постигне „свободно движение на съдебни решения“ по граждански и търговски дела [11]. В частност в глава III са установени правила относно признаването и изпълнението на „всяко съдебно решение, постановено от съд или правораздавателен орган на държава членка, както и да се нарича съдебното решение, включително декрет, разпореждане, решение или заповед за изпълнение, както и определянето на разноските от служител на съда“ [12].

41. Посоченият регламент е приложим поначало към предявени пред съд искове за изпълнение на задължения, но не и към опрощаване на задължения като разглежданите в настоящия случай. Шведско решение за опрощаване на задължения явно представлява акт на административен орган, който, извън хипотезата на член 62 от Регламент „Брюксел I“, не е „съд“ по смисъла на посочения регламент [13]. Нещо повече, решението на KFM се намесва в отношенията между длъжник и неговите кредитори, като принуждава последните да приемат намаляване или заличаване на своите вземания. Става дума за административен акт, приет при упражняване на публична власт, който погасява без съдебна намеса (част от) дадено частноправно задължение. Това е достатъчно основание да се приеме, че Регламент „Брюксел I“ не е приложим. Следователно не е необходимо да се разглежда дали процедурата за опрощаване на задължения попада в приложното поле на член 1, параграф 2, буква б) от този регламент.

42. Не е приложим и Регламентът относно производството по несъстоятелност, тъй като в приложение A към него не се съдържат „skuldsanering“, или опрощаване на задължения. Освен това от наличното ограничено изложение на фактите е видно, както шведското правителство поясни в съдебното заседание, че шведската процедура за опрощаване на задължения *не* налага частичното или пълно лишаване на длъжника от права, което „включва загуба за длъжника на правото да управлява своето имущество“ [14].

43. Тъй като няма хармонизиращи правила за изпълнение и признаване в чужбина на решения като тези на KFM за опрощаване на задължения, следва да се приеме, че такова опрощаване на задължения може да се окаже неефективно до такава степен, че длъжникът да няма възможност да се позове на него пред кредиторите си, избрали да предявят иск за изпълнение на задълженията в чужбина. Поради това държава членка с основание може да иска да осигури ефективността на подобни решения, като предприеме действия за намаляване или отстраняване [15] на опасността от неефективност на подобно опрощаване.

44. По-нататък запитващата юрисдикция трябва да установи дали изискването за пребиваване е подходящо за постигането на тази цел [16].

45. Един практически пример би могъл да помогне за илюстриране на съображенията, които според мен са от значение за тази преценка.

11 — Вж. съображение 6 от преамбюла на Регламент „Брюксел I“.

12 — Член 32 от Регламент „Брюксел I“.

13 — KFM се определя като „съд“ в бързи производства относно заповеди за плащане и за подпомагане. Вж. член 62 от Регламент „Брюксел I“: „[в] Швеция, в бързи производства относно заповеди за плащане […] и подпомагане […], изразът „съд“ обхваща „Шведската служба по изпълнение“ (kronofogdemyndighet)“.

14 — Вж. член 1, параграф 1 от Регламента относно производството по несъстоятелност. Вж. и Решение от 2 май 2006 г. по дело Eurofood (C-341/04, Recueil, стр. I-3813, точки 46 и 54).

15 — Запитващата юрисдикция следва да определи дали преследваната цел е да се отстрани опасността или да се намали честотата на нейното проявление.

16 — KFM твърди, че премахването на изискването за пребиваване няма да разреши проблема с липсата на признаване в чужбина на шведските решения за опрощаване на дългове. Може наистина да е така, но с това посочване не се установява дали и как налагането на изискване за пребиваване допринася за постигане на първата цел.

46. Нека предположим, че в производство пред белгийски съд кредитор иска да наложи запор върху активи в Белгия, за да обезпечи вземане, което му дължи живеещ и работещ в Белгия шведски длъжник. Ако става въпрос за гражданско или търговско дело по смисъла на член 1, параграф 1 от Регламент „Брюксел I“, то посоченият регламент ще определи дали белгийският съд е компетентен.

47. Ако шведският длъжник е поискал опрощаване на задълженията си от KFM и искането му е било уважено, той няма да може да се позове на това решение, за да отклони претенциите на кредитора (освен ако белгийското право не предвижда, че белгийските съдилища са длъжни да признават такива решения). Поради това в такава хипотеза решението за опрощаване на задълженията няма да бъде ефективно.

48. Обратно, ако длъжникът пребивава в Швеция, би било по-вероятно основните му интереси, както и имуществото му да се намират в Швеция. Следователно поначало би било по-вероятно кредиторите му да предявят исковете си пред шведските съдилища, които са обвързани с решенията за опрощаване на задължения в тяхната цялост.

49. Поради това, накратко казано, ако длъжникът пребивава в Швеция, решението за опрощаване на задълженията му явно има пълно действие. Ако длъжникът не пребивава в Швеция, решението за опрощаване на задълженията му ще продължи да му предоставя същата защита в Швеция, но като цяло той ще бъде по-слабо защитен.

50. За да бъде пропорционално, изискването за пребиваване трябва да не надхвърля необходимото за постигането на поставената цел. Това обстоятелство следва да се установи от запитващата юрисдикция, но от полза в това отношение биха могли да бъдат следните съображения.

51. При липсата на правно основание за признаване в чужбина на шведските решения за опрощаване на задължения Швеция може да гарантира тяхната ефективност единствено в Швеция.

52. При все това пребиваващите в Швеция длъжници могат да подават молби за опрощаване на задължения и те да бъдат уважавани, въпреки че съответното решение може да не породи правно действие, ако кредиторите им предявят иск за изпълнение в чужбина (например поради притежавано там имущество). За разлика от тях длъжниците извън Швеция са лишени от възможността да искат опрощаване на задълженията им, независимо че срещу тях може да бъде предявен иск в Швеция, където подобно решение би имало правно действие.

53. По този начин изискването за пребиваване се явява *абсолютно* условие за предоставяне на право на опрощаване на задължения, което е наложено в отговор на *възможността* кредитор да претендира изпълнение на задълженията в съдилищата на друга държава членка, които *биха могли* да не признаят действието на шведското решение за опрощаване на задължения. Съществуването на тази възможност не може да обоснове налагането на изискване за пребиваване спрямо всички лица, които искат опрощаване на задължения.

54. В това отношение считам, че е важно да се разгледа общият контекст, в който може да възникне предполагаемата опасност. Подобно опрощаване на задължения е възможно само ако неплатежоспособният длъжник е задлъжнял до такава степен, че за него или нея не би могло да се предположи, че в обозримо бъдеще ще разполага с необходимите средства, за да изплати задълженията си, и ако съответно бъде подадена молба за освобождаване от част или от всички задължения. Трудно е да си представим, че всички или повечето длъжници, които искат

опрощаване на задължения, притежават имущество в чужбина. В случаите, когато такова имущество все пак съществува, то неговото местонахождение (а не мястото на пребиваване на длъжника) може да е от значение за кредиторите, които искат да наложат запор върху него, за да обезпечат изпълнението на задълженията.

55. При тези обстоятелства изглежда непропорционално да се отказва опрощаване на задълженията на дадено лице само защото то не пребивава в Швеция, без при това да се отчита обстоятелството, че срещу него всъщност е най-вероятно да бъдат предявени искове пред шведски юрисдикции.

56. Разглежданите в главното производство фактически обстоятелства добре илюстрират това. Г-н Radziejewski явно не разполага с имущество извън Швеция, което би могло да е от интерес за неговите кредитори. Върху възнаграждението, получавано от него в Белгия, е наложен запор съгласно шведското право. Всичките му известни задължения са възникнали в Швеция. Всичките му известни кредитори са от Швеция. Не е ясно дали кредиторите му наистина биха поискали да предявяват срещу него искове в Белгия. Свързаните с него обстоятелства показват, че за да се гарантира приемането на решение за опрощаване на задължения само когато то може да бъде ефективно, би било достатъчно да се прецени индивидуално дали подобно решение може да предостави ефективна защита в Швеция и да се откаже издаването му, когато е видно (quod non), че е възможно опрощаването на задълженията да не породи действие в Швеция.

57. В допълнение бих искала да посоча, че изискването за пребиваване изключва цяла категория от длъжници единствено поради обстоятелството че те не пребиват в Швеция *към момента на подаване на молбата* за опрощаване на задължения. За разлика от тях, както бе потвърдено по време на съдебното заседание, длъжници, на които са опростени задължения и които впоследствие са се преместили в чужбина и поради това вече не отговарят на условието за пребиваване, не се изключват от прилагането на режима, ако останат вписани в шведски регистър на населението. По мое мнение подобно произволно прилагане на изискването за пребиваване не е съвместимо с необходимостта то да е пропорционално на преследваната с него цел.

По получаването на пълна и точна информация за длъжника

58. Швеция твърди, че изискването за пребиваване осигурява на KFM възможност да открива, събира, разглежда и проверява данни относно личното и финансовото положение на длъжника. Според посочения довод, ако длъжникът пребивава извън Швеция, необходимата информация трудно може да се получи по друг начин, освен чрез самия длъжник, поради което и е трудно тя да бъде проверена.

59. Решение за опрощаване на задължения безспорно трябва да е основано на надлежно и подробно проучване на действителното лично и финансово положение на длъжника. Съгласна съм, че компетентният орган на държавата членка трябва да може да събира, разглежда и проверява необходимата информация, за да може да приеме информирано решение дали длъжникът отговаря на условията за опрощаване на задължения. Това напълно съответства на принципа на добрата администрация. По този начин целта на предприетите в това отношение мерки е легитимна.

60. Също така приемам, че от административна гледна точка осъществяването на този процес на проверка би било по-безпрепятствено, ако длъжникът пребивава в Швеция, тъй като би било по-лесно i) да се проведе среща между KFM и длъжника и ii) да се събере и провери налична информация, например която се намира в бази с данни или регистри на шведски органи. Ако

органи на друга държава членка разполагат с относима информация, възможно е KFM да не може да получи лесно достъп до нея и да се наложи да я изиска от държавата членка или от длъжника. В това отношение налагането на изискването за пребиваване може да се окаже подходящо условие.

61. След това запитващата юрисдикция ще трябва да установи дали изискването за пребиваване не надхвърля необходимото за постигането на целта да се получи пълна и точна информация за длъжника.

62. Първо, в зависимост от конкретните обстоятелства по случая, може да не е необходимо да се търси, събира или получава информация извън Швеция.

63. Второ, подкрепям довода на Комисията, че изискването за пребиваване е напълно формално и шведските органи могат лесно да установят финансовото положение на молител като г-н Radziejewski въз основа на неговата данъчна декларация, данъците, платени върху заплатата му от страна на неговия шведски работодател, и заповедта за запор върху доходите му, наложена от самия KFM. Следва да се отбележи, че съгласно членове 14 и 17 от Закона за опрощаване на задълженията KFM е длъжен, ако е необходимо, да поиска от други административни органи да му предоставят данни, свързани с личното и финансовото положение на длъжника, и освен това KFM може да се срещне с длъжника. В допълнение към предоставената му от длъжника и получената от други административни органи информация, KFM може да получава такава и от кредиторите.

64. Съгласна съм, че ако длъжникът пребивава в чужбина, е възможно да съществува информация, която KFM няма да може да събере или да провери без разрешението едновременно на длъжника и на съответния административен орган в държавата членка или без да получи предоставената му от последния документация. Трудно разбираемо е защо в конкретни случаи, в които подобна информация се счита за необходима, KFM да не направи такива постъпки или да не поиска от самия длъжник да представи съответната документация. В това отношение Законът за опрощаване на задълженията предвижда KFM да вземе предвид доколко длъжникът е сътрудничил в хода на процедурата[17]. Длъжникът следователно е насърчаван да сътрудничи дори когато пребивава извън Швеция.

65. Накрая, Законът за опрощаване на задълженията явно предвижда по-скоро възможност, отколкото задължение за осъществяване на фактическа среща между длъжника и KFM. Ако това е така, *общо* изискване за пребиваване изглежда надхвърля необходимото, за да се гарантира, че в *някои* случаи длъжникът ще осъществи среща с KFM. Ако такава среща се изисква само при някои обстоятелства, изглежда съществуват други, по-малко ограничителни способи за предоставяне на възможност на длъжника да изясни своето становище, а за KFM — да прецени доколко може да му се довери[18].

17 — Вж. член 4 от Закона за опрощаване на задълженията.

18 — Действително за длъжник без парични средства, който пребивава в чужбина, може да се окаже финансово невъзможно заплащането на пътуване до Швеция, за да участва лично в подобна среща. В такива случаи не е толкова невъзможно технически да се уреди например видеоконферентна връзка в съответното шведско посолство или консулство.

По незасягането на прилагането на Регламента относно производството по несъстоятелност

66. В съдебното заседание шведското правителство посочва, че не следва да се допуска шведската система на опрощаване на задължения да засегне прилагането на Регламента относно производството по несъстоятелност по отношение на посочени в приложение А към него процедури. Изглежда според шведското правителство, ако няма изискване за пребиваване, длъжник ще може да поиска опрощаване на задължения в Швеция, вместо в държавата членка, в която трябва да направи това съгласно Регламента относно производството по несъстоятелност [19].

67. Според мен този довод трябва да се отхвърли.

68. Очевидно осигуряването на последователно и еднакво прилагане на правото на ЕС представлява легитимна цел. Въпреки това, основавайки се на твърде ограничената налична информация, не считам, че на тази основа може да бъде обосновано изискването за пребиваване.

69. Естествено Швеция трябва да се съобрази с правилото за компетентност по член 3, параграф 1 от Регламента относно производството по несъстоятелност, съгласно което компетентност да образуват *производство по несъстоятелност по този регламент* имат съдилищата на държавата членка, на чиято територия е разположен центърът на основните интереси на длъжника. Шведските съдилища или други органи не могат да образуват такова производство, ако центърът на основните интереси на длъжника не са в Швеция. Шведските съдилища (и административни органи) обаче запазват изцяло своята компетентност да разглеждат *други, непопадащи в приложното поле на този регламент производства,* без да се засяга правилото, въведено от член 3, параграф 1 от него. В случая становището на шведското правителство ме озадачава. От една страна, в този контекст то счита шведската процедура за опрощаване на задължения сходна на изброените в Регламента относно производството по несъстоятелност. От друга страна, в контекста на своите доводи относно ефективността на опрощаването на задължения то набляга на това, че процедурата „skuldsanering“ нито е сред изброените в приложение А, нито налага длъжникът да бъде лишен от права [20].

70. Поради това не виждам връзка между изискването за пребиваване и последователното и еднакво прилагане на правото на ЕС по отношение на производствата по несъстоятелност.

Заключение

71. С оглед на предходните съображения считам, че Съдът следва да отговори на поставения от Stockholms tingsrätt въпрос по следния начин:

„Член 45 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че изискване за пребиваване като предвиденото в skuldsaneringslagen (2006:548) (Закон за опрощаване на задълженията), с което е обусловено опрощаване на задължения, представлява пречка за свободното движение на работници, тъй като може да възпрепятства или да обезкуражи работник да напусне Швеция, за да постъпи на работа в друга държава членка“.

19 — Вж. член 3, параграф 1 от Регламента относно производството по несъстоятелност.

20 — Вж. точка 42, по-горе.